

Bülten

Problem Çözme

REHBERLİKTEN MESAJINIZ

SEVGİLİ VELİLERİMİZ;

Okulöncesi, 1. ve 2. Sınıf öğrencilerimizle rehberlik birimi olarak özellikle üzerinde durduğumuz en önemli sosyal beceri "sosyal problem çözme becerisi"dir. Sosyal problem çözmeyi öğrenebilen çocukların okul yaşantıları daha mutlu ve sağlıklı geçmektedir. Peki sosyal gelişimin en önemli parçalarından biri olan sosyal problem çözme neden bu kadar önemlidir?

Sosyal gelişim süreçleri, psiko-sosyal gelişim, sosyal beceriler ve sosyal problem çözme becerilerinden oluşur. Bireyin sosyal gelişim süreçlerini kazanması sosyal gelişimini olumlu yönde etkiler. Sosyal beceri, kişinin başkaları ile iletişimi başlatmaları ve sürdürmeleri için öğrenilmiş davranışlardır. Sosyal beceriler çocuğun çevresindeki beklentileri başarı ile karşılayabileceği, diğer bireylerle pozitif etkileşim, iletişim, dinleme, dikkati sürdürme, talimatları takip etme gibi becerileri kazanmayı gerektirir. Psiko-sosyal gelişim bireyin içinde bulunduğu toplumsal uyarılara, grup yaşamının kural ve zorunluluklarına karşı duyarlılık geliştirilmesi bunun sonucunda yaşadığı ortamdaki kişilerle uyumlu olma sürecidir. **Sosyal problem çözmeye ise " bir kişinin günlük yaşamda karşılaşılan problemleri tanımlaması ya da etkili çözüm yollarını bulması veya uyum sağlamasında kendi kendini yöneten bilişsel ve davranışsal süreçlerdir.** Çocuk sosyal yaşama başladığı andan itibaren sorunlar başlayacaktır. Bu nedenle çocuklarımızın karşılaştıkları sorunlarla ilgili olarak sabırlı olmamız gerekmektedir. Çocuklarımızı cesaretlendirip sorunlarını kendilerinin çözmelerine fırsat vermeliyiz. Yaşadığı sosyal problemlere çözümler bulması konusunda ebeveynleri tarafından cesaretlendirilen çocuklar çözüm bulmaya daha istekli olur. Bilgisini, becerisini kullanacak fırsat bulmuş olur. Bu konuda onlara yapabileceğimiz en büyük yardım sorunlarını çözmeye yönünde bakış açılarını geliştirmelerini desteklemektir.

Böylece problem çözme çocuğun yeteneklerinin, kendine saygı ve güven duygularının gelişmesini hızlandırmasının yanında bir birey olarak gelişmesini çabuklaştırmaktadır.

Bir sorunla karşılaştığımızda kimimiz bu sorunu oldukça soğukkanlılıkla ele alıp çözmeye çalışır kimimiz ise sorunun omuzlarımıza bir yük gibi bindiğini düşünür ve sorunu çözmek yerine pes eder. Bu duruma yaklaşımlarımız sahip olduğumuz mizaçtan etkilendiği kadar ailemizin bizlere verdiği eğitimlerden de etkileniyor. Küçük yaşlarda edinilen sorun çözme becerileri çocukların ileri yaşlarında da kendi kararlarını şekillendirmelerinde büyük rol oynuyor.

Anne ve babalar çocuklarının küçük yaşlarda sorunlarla karşılaşmalarını ya da bunlarla baş etmek zorunda kalmamalarını engellemek için genelde kendileri sorunlara müdahale etmeye ve çözmeye çalışıyorlar. Ancak bu durum görünürde çocuğu sorundan uzaklaştırırsa da çocuğun ilerideki yaşamında başka sorunlarla karşılaşmasına neden oluyor. Çocuk kendi kontrolü ile sorun çözmeyi, karar vermeyi öğrenmeden ve sürekli birilerinin kararlarına bağımlı olarak büyür, ancak bir gün kendi kararlarını vermek zorunda kalınca ne yapacağını bilemez ve çıkmaza girer.

Sosyal problemlerin çözümü, çok defa başkalarına karşı sorumlu olmayı kabul etmeye ve anlamaya bağlıdır. Karşılaştıkları güçlükler üzerinde başkalarının hüküm vermesini bekleyeceği yerde bu güçlüklerle çözüm yolları bulmak için ebeveynleri tarafından cesaretlendirilen çocuk, mevcut problemin gerektirdiği işi yapmaya çalışırken bilgisini, anlayışını, becerisini de kullanacak bir fırsat bulmuş olur.

PROBLEM ÇÖZMEDE

ANNE-BABANIN ETKİSİ

Çocuğun tüm gelişim alanlarında olduğu gibi problem çözme becerisinin gelişiminde de ana baba tutumları etkili olmaktadır. Çocuğun ileriki yaşamında gerek aile içindeki bireylerle gerek yaşantıları ve diğer insanlarla sağlıklı, doğru ilişkiler kurabilmesi için fırsatların sağlanması ve bunların geliştirilmesi ana babaların tutum ve davranışları ile şekillenir. Çocuk başkalarına karşı nasıl davranacağını, toplumda karşılaştığı zorluklarla başa çıkabilemeye öğrenmek zorundadır. Bu alanda uygun bir örnek oluşturmanın ve çocuğun toplumsal davranışına şekil vermenin sorumluluğu da aileye düşmektedir.

ANNE-BABAYA ÖZ

- Çocuğunuzu bir sorun anında mutlaka dinleyin ve onun ihtiyaçlarını, isteklerini anlamaya çalışın.
- Çocuğunuzun düşüncelerini özetleyerek doğru anlayıp anlamadığınızı ona gösterin.
- Çocuklarınız bir sorunla karşılaşınca ya çözüm girişiminde bulunur ya şikâyetle bulunur ya da problemi yok sayar, üstünde durmaktan kaçınırlar. Çocuklarınızı cesaretlendirerek onların sorunlarını kendilerinin çözmelerine fırsat verebilmelisiniz.

Sorunlarını çözme yönünde bakış açılarını geliştirmelerini desteklemeniz gerekmektedir. Ona doğrudan çözümü söylemek yerine, onlara açık uçlu sorular sorarak çocuğun düşünmesini sağlamalısınız.

'Ne oldu?', "Sorun nedir?", "..... olmadan (örneğin o sana bağırmadan) önce ne olmuştu?",

"..... olunca (örneğin, o sana bağıınca) ne hissettin?",

"Sen yapınca (örneğin onu annesine şikâyet edince) Ne oldu?",

"Sen yapınca (şikâyet edince) o ne hissetmiş olabilir?",

"Sen yaptıktan sonra (şikâyet ettikten sonra) sonuç ne oldu?",

".....yapmaktan (şikâyet etmekten) daha başka ne yapabiliirdin?",

".....yapmak (onu başkasına şikâyet etmek) sence iyi bir fikir mi?" (Uygun bir fikir olduğunu düşünüyorsanız, "Öyleyse bunu deneyebilirsiniz." diyebilirsiniz),

"Burası yapmak için (onu şikâyet etmek için) sence uygun bir yer mi / uygun bir zaman mı?",

"Bunun için daha uygun bir zaman düşünür müsün?" vb. sorularla çözüm yolu bulabilmesi için cesaretlendirebilir ve konu hakkında düşünmesi için teşvik edebilirsiniz. Bu tür konuşmalarla çocuk kendi davranışının nedenleri, davranışlarının başkaları üzerindeki etkileri, davranışlarının olası sonuçları üzerinde düşünmeye yönlendirilmiş olur.

ASLA AMA ASLA ÇOCUK ADINA SORUNU SİZ ÇÖZMEYİN.

Böylece çocuk, aldığı kararların sonuçlarını yaşayıp bir sonraki için farklı çözümler bulacaktır.

Böyle durumlarda sonuçlar üzerinde konuşup

"Daha iyi sonuç almak için neler yapabilir?" ya da

"Bir sonraki sefere nasıl farklı davranabilirsin?" gibi sorular sorulabilir. Farklı alternatifler veya farklı bakış açıları geliştirmeleri için düşünmeleri sağlanabilir.

- Çocuğunuzun duygu ve ihtiyaçları hakkında karşılıklı konuşun. Çocuğunuzla beraber beyin fırtınası yaparak çözümler bulmaya çalışın ve aklınıza gelen tüm fikirleri çocuğunuzla birlikte bir kâğıda yazın, birlikte listenizi gözden geçirin ve en uygun çözümü bulun.
- Çocuğunuza küçük sorumluluklar verin, böylece onun kendine olan güvenini arttırmış olursunuz.

Kendine güveni olan bir çocuk sorunlarla baş ederken daha rahat olacaktır.

- Çocuğunuza kendi fikirlerini sorun, fikirlerini öğrendikten sonra neden böyle düşündüğünü anlamaya çalışın. Fikirlerini özgürce belirtebilen bir çocuk, sorun çözerken kendi kararlarının önemini anlayabilecek ve kendi kararları ile sorunu çözmeye çalışacaktır.

ONLARA BALIK VERMEK YERİNE, BALIK TUTMAYI ÖĞRETMEK

- Aile toplantıları yoluyla ve kendi hayatınızda gerçek sorunları nasıl çözdüğünüzü çocuklarınıza göstererek evinizde bir sorun çözüme ortamı yaratın. Bu süreçte, çocuklarınız isterlerse bir sorunu tartışma fırsatına sahip olabilirler.
- Çocuğunuza çeşitli kitaplar okuyun ve kitapta olan karakterlerle ilgili sorular sorun. Örneğin kitaptaki karakter bir sorunla karşılaşmıştır, siz de çocuğunuza "Eğer, sen onun yerinde olsaydın ne yapardın?" diye sorabilirsiniz. Böylece çocuğunuza farklı sorunlar hakkında düşünme fırsatı vermiş olursunuz.

Çocuğunuzun sorunlarını üstlenmek, onu sorun çıkabilecek ortamlardan korumak veya uzaklaştırmak, ortamı önceden sorunsuz hâle getirmeye çalışmak, sorunu onlar adına çözmektir. Ancak bu durum görünürde çocuğu sorundan uzaklaştırırsa da onun farklı sorunlar yaşamasını engellemez ve ileride yaşamında çözemediği birçok sorunla karşılaşmasına neden olur. Bu da çocukların anne babalarına bağımlı olup problem çözme becerilerinin gelişmesinde olumsuz yönde etkilemektedir. Çocuğunuza inanın ve güvenin. Onu, başarılı olması, becerilerinin ötesine geçebilmesi için sevgi ve güvenle destekleyin. Her konuda olduğu gibi sorun çözüme konusunda da siz çocuklarınıza bir modelsiniz. Çocuklar başkalarının çözüm önerilerini benimsemeye pek istekli değildir. Eğer çocuklar çözümü kendileri bulurlarsa, bunu uygulamaya koyma olasılıkları da daha fazladır. Onlar, sorun çözmeyi deneyim yoluyla öğrenirler ve sorunlarını çözerken öz güvenlerini artırıp düşüncelerini açıklama ve kendini savunma yönlerini geliştirebilirler.

**UNUTMAYIN,
SORUN ÇÖZEBİLEN ÇOCUK
MUTLU ÇOCUKTUR.**

KAYNAKÇA:

- Gordon, Thomas. Aile İletişim Dili, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1996. Lindenfield, Gael. Kendine Güvenen Çocuk Yetiştirme, HYB Yayıncılık, Ankara, 1997.
- Gander, Mary J. et al. Çocuk ve Ergen Gelişimi, İmge Kita-bevi, Ankara, 1998.
- Humphreys, Tony. Çocuk Eğitiminin Anahtarı: Özgüven, Epsilon Yayınları İstanbul, 2001 • Lindenfield, G. Gael. Kendine Güvenen Çocuk Yetiştirme, HYB Yayıncılık, Ankara, 1999.
- Bluestein, Jane. Ana - Babaların Yapması ve Yapmaması Gerekenler. Ankara, HYB Yayınları, 2000 Öğülmüş, Selahattin. K. Sorun Çözme Becerileri ve Eğitimi